

POSTANOWIENIE

Dnia 28 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejski

w sprawie **K. N.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 192 § 1 k.k. w zb. z art. 156 § 2 k.k. w zw. z art. 156 § 1 pkt 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 28 marca 2024 r.,

skargi obrońcy oskarżonego

na wyrok sądu odwoławczego – Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z dnia 21 września 2023 r., sygn. akt II AKa 270/23

uchylający wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 28 marca 2023 r., sygn. akt XVI K 301/22

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić skargę;

2. kosztami postępowania skargowego obciążyć oskarżonego

K.N.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 28 marca 2023 r., sygn. akt XVI K 301/22 uniewinnił K. N. od popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 192 § 1 k.k. w zb. z art. 156 § 2 k.k. w zw. z art. 156 § 1 pkt 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Powyższe orzeczenie zostało zaskarżone apelacją wywiedzioną przez oskarżyciela publicznego, który podniósł zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych. Po rozpoznaniu tego środka odwoławczego, Sąd Apelacyjny w Katowicach, wyrokiem z dnia 21 września 2023 r., sygn. akt II AKa 270/23, uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Chorzowie do ponownego rozpoznania.

Skargę na wyrok sądu odwoławczego wniósł obrońca oskarżonego, zaskarżając go w całości i podnosząc następujące zarzuty:

1. *„[n]a wyrażne życzenie oskarżonego (i w związku z przymusem adwokacko-radcowskim co do sporządzenia niniejszego środka zaskarżenia) oraz wobec istotnych wątpliwości co do ważności orzeczeń wydanych w składach, w których zasiadali sędziowie, powołani w drodze co najmniej wątpliwej procedury związanej udziałem tzw. neo-KRS: Wydanie orzeczenia przez Sąd II instancji, pomimo iż skład tego Sądu był nienależycie obsadzony albowiem dwóch członków jego składu tj. SSA X.Y. oraz SSO (del.) X.Y.1 (spr.) nie przeszli w pełni prawidłowej procedury nominacyjnej, a co za tym idzie Sąd orzekający z ich udziałem nie był sądem należycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k, gdyż nie spełniał standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, o której mowa w przepisie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.;*
2. *[a] niezależnie od powyższego zarzutu, zarzucam także naruszenie przepisu art. 437 § 2 k.p.k. polegające na uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, mimo iż prawidłowo dokonana ocena zgromadzonego materiału dowodowego nie dawała podstaw do wydania takiego rozstrzygnięcia”.*

W konsekwencji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania, a także zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego wydatków związanych z wniesieniem skargi, w tym wydatków poniesionych w związku z koniecznością

ustanowienia obrońcy na etapie postępowania przed Sądem Najwyższym – według norm przepisanych.

Pisemną odpowiedź na skargę złożył zarówno prokurator, jak i pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej, którzy wniesli o jej oddalenie. Dodatkowo ten ostatni wniósł o zasądzenie od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej kosztów postępowania skargowego według norm przepisanych wraz z kosztami zastępstwa adwokackiego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona w niniejszej sprawie skarga na wyrok sądu odwoławczego nie jest zasadna, co implikowało jej oddalenie na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

Odnosząc się do pierwszego z podniesionych zarzutów zauważyć należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego sporny pozostaje charakter wskazywanego uchybienia. W tym zakresie ukształtowały się odmienne linie orzecznicze. Według pierwszej z nich, zasiadanie w składzie orzekającym osoby powołanej na urząd sędziego sądu powszechnego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3), winno być rozpatrywane jako nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Takie rozumienie wskazanej bezwzględnej przyczyny odwoławczej zostało zapoczątkowane uchwałą składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA I 4110 1/20), a następnie po utracie waloru normatywnego wskutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20 (OTK-A 2020, nr 61), kontynuowane w kolejnych judykatach (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 18 listopada 2020 r., IV KK 290/20; postanowienie z dnia 17 marca 2021 r., I KK 28/21; postanowienie z dnia 18 listopada 2021 r., V KK 475/21; postanowienie z dnia 6 kwietnia 2022 r., V KK 491/21; uchwała SN z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22; postanowienie SN z dnia 14 lipca 2022 r., V KK 54/22; postanowienie SN z dnia 14 lipca 2022 r., III KK 115/22; wyrok SN z dnia 26 lipca 2022 r., III KK 404/21; postanowienie SN z dnia 31 sierpnia 2022 r., II KK 85/22). Z kolei według drugiej linii orzeczniczej, tego

rodzaju uchybienie może być rozważane jedynie w kategoriach innego rażącego naruszenia prawa (*vide m.in.* postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2021 r., II KZ 46/21; postanowienie SN z dnia 12 lipca 2022 r., III KK 222/22; postanowienie SN z dnia 3 listopada 2022 r., V KK 660/21; postanowienie SN z dnia 30 listopada 2022 r., II KK 468/21; postanowienie SN z dnia 28 grudnia 2022 r., IV KK 477/22; postanowienie SN z dnia 28 grudnia 2022 r., III KS 73/22). Niezależnie jednak od przyjętej optyki nie budzi wątpliwości, że sam fakt zasiadania w sądzie powszechnym sędziego powołanego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa po zmianach z 2017 r. nie skutkuje automatycznie koniecznością uchylenia takiego wyroku. Nawet bowiem zwolennicy wiązania tego rodzaju uchybienia z nienależytą obsadą sądu przyznają, że przesłanka ta nie ma charakteru *stricte* bezwzględnego (*vide* uchwała SN z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22). Konieczne jest bowiem wykazanie *in concreto*, że sędzia nie gwarantuje chociażby minimalnego standardu bezstronności i niezawisłości, na co wskazują wszystkie wymienione orzeczenia Sądu Najwyższego, w tym przywołana uchwała składu połączonych izb, która została uznana za niezgodną z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

Tymczasem skarżący sygnalizując zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. nie wskazał na jakąkolwiek okoliczność chociażby uprawdopodobniającą brak bezstronności sędziów orzekających w sądzie drugiej instancji, którzy mieli zostać powołani na stanowiska sędziowskie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa po zmianach z 2017 r. Podniósł jedynie, że „*władza, za której kadencji dokonano tak rażącej, niekonstytucyjnej ingerencji w wymiar sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej, prowadziła także politykę jawnej nagonki przeciwko lekarzom, na co w toku procesu wielokrotnie zwracał uwagę swojemu obrońcy oskarżony*”. Niemniej jednak w żadnej mierze nie starał się choćby uprawdopodobnić związków sędziów orzekających w sądzie odwoławczym z władzą wykonawczą, nie mówiąc już o wskazaniu ich zachowania, które mogłoby sugerować akceptację suponowanych poglądów tejże władzy. Zresztą nie sposób nie zauważyć, że obrona na wcześniejszym etapie postępowania nie kwestionowała składu sądu *ad quem*, w szczególności nie składała wniosków o wyłączenie któregoś z sędziów, co nie może pozostać bez wpływu na ocenę zarzutu kasacyjnego. Tym bardziej, że w postępowaniu odwoławczym istniała

również możliwość złożenia wniosku w trybie art. 42a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych o zbadanie niezawisłości i bezstronności sędziów wyznaczonych do rozpoznania sprawy w drugiej instancji. Powyższe okoliczności przekonują, że do czasu zakończenia postępowania odwoławczego obrona akceptowała wyznaczony do rozpoznania sprawy skład sądu *ad quem*, a obecnie podnoszony w nadzwyczajnym środku zaskarżenia zarzut został skonstruowany wyłącznie na potrzeby postępowania skargowego i jest wynikiem niezadowolenia z rozstrzygnięcia sprawy (zob. postanowienie SN z dnia 5 lipca 2022 r., II KK 72/22).

Przechodząc do omówienia drugiego z podniesionych zarzutów przypomnieć należy, że zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na wyrok sądu odwoławczego, o którym mowa w art. 539a § 1 k.p.k. ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego (zob. uchwała SN (7) z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17). Badaniu nie podlega natomiast merytoryczna prawidłowość przeprowadzonej kontroli odwoławczej w aspekcie uchybień podniesionych w apelacji, jak również zasadność uchybień stwierdzonych przez sąd odwoławczy, na co jednoznacznie wskazuje treść art. 539a § 3 k.p.k., który stanowi, że skarga może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Powyższe stanowisko znajduje powszechną akceptację w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. uchwała SN z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17; postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2018 r., IV KS 20/18; postanowienie SN z dnia 29 stycznia 2021 r., V KS 33/20; postanowienie SN z dnia 22 czerwca 2021 r., IV KS 27/21; postanowienie SN z dnia 26 sierpnia 2021 r., III KS 16/21; postanowienie SN z dnia 12 stycznia 2022 r., IV KS 64/21; postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2022 r., V KS 36/21, LEX nr 3324938; postanowienie SN z dnia 28 stycznia 2022 r., II KS 29/21; postanowienie SN z dnia 2 lutego 2022 r., III KS 1/22; postanowienie SN z dnia 29 czerwca 2022 r., II KS 9/22). Skarżący naruszenia art. 437 § 2 k.p.k. upatruje w *„uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, mimo iż prawidłowo dokonana ocena zgromadzonego materiału dowodowego nie dawała podstaw do wydania takiego rozstrzygnięcia”*. Podważa tym samym merytoryczną

ocenę orzeczenia sądu *ad quem*, co samo przesądza już o niezasadności skargi. Celem tej instytucji nie jest bowiem „dublowanie” przeprowadzonej już kontroli instancyjnej, a wyeliminowanie bezpodstawnego wydawania przez sądy odwoławcze wyroków kasatoryjnych w sytuacji, gdy rozstrzygnięcie *in meriti* mogło zapaść w drugiej instancji.

Zauważyć należy, że sąd *ad quem* jako powód wydania wyroku kasatoryjnego wskazał zakaz *ne peius* określony w art. 454 § 1 k.p.k., który stanowi, że sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono postępowanie (punkt 5.3.1.4.1. uzasadnienia). W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że wskazany zakaz, m.in. do którego odwołuje art. 437 § 2 k.p.k., aktualizuje się dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy – w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) – stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w powyższym przepisie (zob. uchwała SN z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18). Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie pozostawia wątpliwości, że sąd *ad quem* nie uznał możliwości skazania przy ponownym rozpoznaniu sprawy wyłącznie za hipotetyczną. Doszedł bowiem do przekonania, że „Sąd I instancji dokonał błędnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego i wyciągnął z niego błędne wnioski, co doprowadziło do oparcia wyroku na nieprawidłowych ustaleniach faktycznych. Racje ma skarżący, że gdyby sąd ocenił w prawidłowy sposób, czyli w ramach granic swobodnej oceny dowodów, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, to nie popełniłby błędu dowolności, który doprowadził do wydania wyroku uniewinniającego”. Co więcej, kategorycznie stwierdził, że „zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego w odniesieniu do czynu, od którego popełnienia Sąd I instancji oskarżonego uniewinnił”. Tak więc trafnym jest wniosek, iż w układzie procesowym jaki wystąpił w przedmiotowej sprawie, Sąd Apelacyjny w

Katowicach nie miał możliwości wydania innego orzeczenia niż kasatoryjne, bowiem na przeszkodzie temu stał zakaz wynikający z art. 454 § 1 k.p.k.

Jednocześnie podkreślić należy, że sytuacja procesowa oskarżonego w dalszym ciągu nie jest przesądzona, albowiem sąd *ad quem* nie ma prawa ograniczać zasady swobodnej oceny dowodów przez sąd *meriti*, w szczególności poprzez narzucenie mu ostatecznych wniosków płynących z oceny poszczególnych środków dowodowych, jak i całokształtu materiału dowodowego, co wynika *expressis verbis* z art. 442 § 3 zd. trzecie k.p.k. Zatem przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd *a quo* procedował będzie w granicach wyznaczonych przez art. 7 k.p.k., tj. według zasady swobodnego uznania sędziowskiego. W tym kontekście będzie również zobowiązany do uwzględnienia sformułowanych w skardze krytycznych uwag pod adresem orzeczenia sądu *ad quem*. Co się zaś tyczy przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Chorzowie, a nie Sądowi Okręgowemu w Katowicach to kwestia ta pozostaje poza kognicją Sądu Najwyższego rozpoznającego skargę w trybie art. 539a § 1 k.p.k. Niemniej jednak decyzja taka zdaje się korzystna dla oskarżonego, skoro w sądzie rejonowym nie może on zostać skazany za zbrodnię.

Odnosząc się natomiast do wniosków obrońcy i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym stwierdzić należy, że nie zasługiwały one na uwzględnienie, z uwagi na swoją przedwczesność. Niniejsze postępowanie nie kończy bowiem postępowania karnego, a przesądza jedynie, na jakim etapie będzie się ono dalej toczyło (przed sądem pierwszej instancji, gdy skarga zostanie oddalona, czy sądem odwoławczym w razie jej uwzględnienia). Zatem w orzeczeniu wydanym w następstwie rozpoznania skargi Sąd Najwyższy nie może orzekać co do kosztów zastępstwa procesowego, albowiem zgodnie z brzmieniem art. 626 § 1 k.p.k. koszty te powinny zostać rozliczone w orzeczeniu kończącym postępowanie karne (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 23 września 2021 r., II KS 18/21; postanowienie SN z dnia 13 lipca 2022 r., III KS 37/22; wyrok SN z dnia 8 lutego 2023 r., III KS 2/23).

Z tych względów, wobec niestwierdzenia okoliczności, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia. O kosztach

sądowych postępowania skargowego rozstrzygnięto na podstawie art. 636 § 1 k.p.k. oraz art. 539f k.p.k. w zw. z art. 527 § 4 *a contrario* k.p.k.

[J.J.]

[ał]